

DOI: <http://doi.org/10.32750/2024-0131>

УДК 332.14:330.1(477)
JEL Classification: R22

Лойко Валерія Вікторівна

доктор економічних наук, професор
професор кафедри міжнародної економіки
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0003-3248-1585
e-mail: v.loiko@kubg.edu.ua

Вербняк Тарас Миколайович

здобувач ступеня доктора філософії ОНП «Економіка»
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Київ, Україна
ORCID ID: 0009-0007-9591-1032
e-mail: t.verbniak.asp@kubg.edu.ua

ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню факторів забезпечення сталого розвитку міст України в контексті економічної безпеки в умовах післявоєнного відродження. За результатами проведеного аналізу встановлено, що за 20-річний період 2003–2021 рр. питома вага міського населення України зросла на 2,4 % і склала у 2021 р. 69,8 %, за даними 2022 р. 56,60 % міського населення України мешкає у містах з чисельністю менше 1 млн. осіб і 14,32 % міського населення мешкає у містах з чисельністю більше 1 млн. осіб. З 2022 р. в Україні спостерігається тенденція зростання чисельності населення у містах з чисельністю більше 1 млн. осіб. Виділені наступні складові системи економічної безпеки міста: фінансова, виробнича, соціальна, інформаційна, екологічна, продовольча. Встановлені чинники, які мають негативний вплив на систему економічної безпеки міста та її підсистеми у вигляді загроз та обґрунтовано, що війна значно підсилює всі ідентифіковані загрози та додає нових: можливість руйнування інфраструктури міста та загибелі або поранення людей внаслідок обстрілів, посилення міграції населення, уповільнення темпів виробництва товарів та послуг, нестача ресурсів, у тому числі енергетичних. Визначено, що сталий розвиток міст надає можливість людині отримати більш комфортні умови проживання та роботи. Виділені наступні групи факторів забезпечення сталого розвитку міст України на засадах економічної безпеки: макроекономічні, інституційні, економічні, соціальні, екологічні, інформаційні та визначений їх склад. За результатами проведеного дослідження динаміки статистичних даних щодо видатків бюджету міста Києва встановлено за період 2018–2021 рр. зростання питомої ваги видатків на освіту на 1,83 %, на охорону здоров'я на 4,48 %, на соціальний захист та соціальне забезпечення зменшення на 7,17 %. У 2022 р. питома вага всіх соціальних видатків з бюджету міста Києва зменшилась: на освіту на 3,49 %, на охорону здоров'я на 3,64 %, на соціальний захист та соціальне забезпечення на 3,14 %.

Ключові слова: урбанізація; економіка міста; сталий розвиток; економічна безпека; післявоєнне відродження міст України; фактори; видатки бюджету.

ВСТУП

Постановка проблеми. Процес сучасної глобалізації та урбанізації значно змінив тенденції розвитку міста. До основних тенденцій сучасного розвитку глобальних міст можна віднести наступні: зростання кількості мешканців, швидкі темпи розвитку та удосконалення інфраструктури міст, скорочення кількості виробничих підприємств на території міста, розвиток екологічної урбаністики, яка передбачає перенесення уваги на озеленення та покращення екологічного стану міста, зростання концентрації креативного потенціалу у містах, цифровізація та інституційні трансформації в управлінні містом. Сучасний процес урбанізації зміщує акценти від звичного кількісного зростання мешканців

міста до безпечного та комфортного способу проживання в місті та інших соціокультурних складових. Тому стає все більш актуальним питання забезпечення сталого розвитку міст в контексті економічної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів сталого розвитку міст України та системі економічної безпеки міста присвячені наукові праці наступних авторів. Стаття Жуковой Н. В. присвячена дослідженню факторів забезпечення сталого розвитку малих міст України у системі економічної безпеки держави [1]. У статті Птащенко О. В. розглянуто систему соціальної безпеки міста в умовах цифрової трансформації [2]. Результати аналізу характерних рис соціально-економічної безпеки міста присвячена стаття Романовської Ю. А. [3]. У статтях цієї ж авторки місто розглянуто як об'єкт соціально-економічної безпеки і як урбогеосистема [4], [5]. Питанню урбанізації і стратегічному плануванню сталого розвитку міст присвячена стаття Коваленко А. О. [6]. У статті Дем'янюка А. В. розглянуто сучасні підходи до забезпечення сталого розвитку територій в Україні [7]. Новітні підходи у сфері управління сталим розвитком великих міст розглянуті у статті Корченкової О. О. [8]. Питання забезпечення соціально-економічного розвитку міст розглянуто у статті Аверкиної М. Ф., Вальчук В. В. [9]. Дослідженню глобальних урбаністичних тенденцій розвитку міст як окремих соціально-економічних систем присвячена стаття Лойко В. В., Жуковой Ю. М., Сундука А. М., Швеця П. А. [10].

Зважаючи на праці науковців з різних аспектів забезпечення сталого розвитку міст України, залишається недостатньо дослідженим питання факторів забезпечення сталого розвитку міст України в системі економічної безпеки міста в умовах післявоєнного відродження, чому ця стаття і присвячена.

Мета статті. Проаналізувати фактори забезпечення сталого розвитку міст України в системі економічної безпеки міста в умовах післявоєнного відродження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Світова тенденція урбанізації підвищує значення міст у розвитку світової економіки. Засновник та партнер консалтингової фірми, яка працює з даними та сценаріями глобального розвитку «Future Map», Параг Кханна вважає, що у ХХІ столітті будуть домінувати не країни, а саме міста [11].

Динаміка процесу урбанізації в Україні за останні 20 років свідчить, що кількість міського населення постійно зростає (рис. 1).

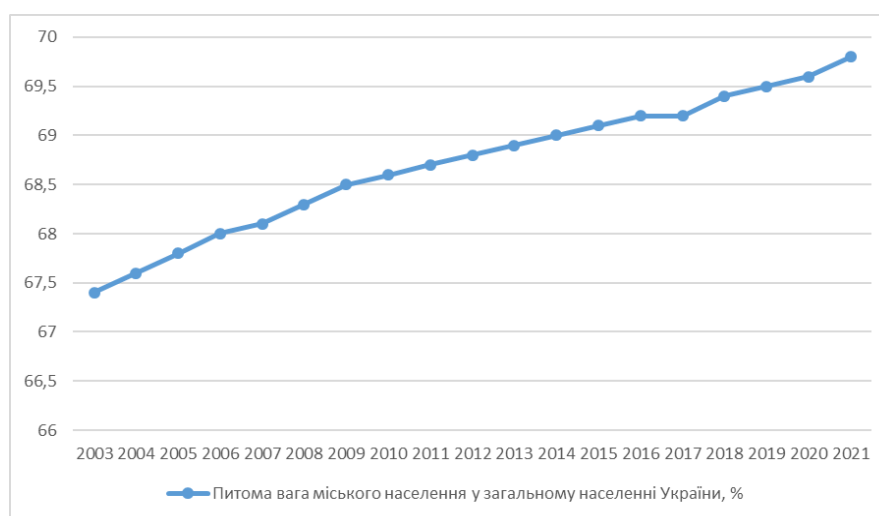

Рис. 1. Динаміка питомої ваги міського населення у загальному населенні України, %
Джерело: складено авторами за даними Світового банку [12]

За 20-річний період 2003–2021 рр. питома вага міського населення України зростає на 2,4 % і склала у 2021 р. 69,8 %. За проведеним аналізом статистичних даних більшість міського населення України мешкає у містах з чисельністю менше 1 млн. осіб (рис. 2).

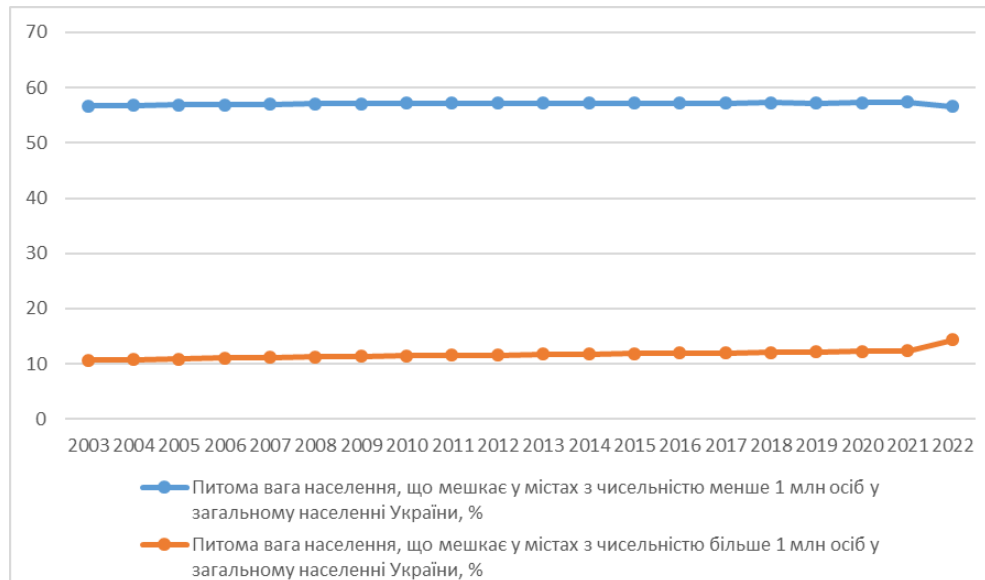

Рис. 2. Динаміка питомих ваг міського населення України, яке мешкає у містах з чисельністю менше 1 млн осіб та більше 1 млн. осіб у загальній кількості населення України, %

Джерело: складено авторами за даними Світового банку [12]

За досліджуваний період часу 2003–2022 рр. питома вага кількості населення, що мешкає у містах України з чисельністю менше 1 млн. осіб незначно зменшилась на 0,12 % з 56,72 % у 2003 р. до 56,60 % у 2022 р. Питома вага кількості населення, що мешкає у містах України з чисельністю більше 1 млн. осіб за цей же період часу зростає на 3,61 % з 10,71 % у 2003 р. до 14,32 % у 2022 р. В Україні спостерігається тенденція зростання чисельності мешканців міст, населення яких складає більше 1 млн. осіб.

Питання сталого розвитку міст України, як і інших країн світу, завжди привертало увагу вчених. Сталий розвиток міст доцільно розглядати в контексті забезпечення економічної безпеки міста. Війна, яка триває в Україні, додає значну кількість ризиків як до забезпечення економічної безпеки міст так і до сталого розвитку міст. Сталий та безпечний з економічної точки зору розвиток міст залежить від урахування факторів, які це забезпечують. Також велике значення для сталого розвитку міст в контексті економічної безпеки має ідентифікація ризиків та загроз, ймовірність настання яких у воєнний час значно зростає, та запобігання їх виникненню або нейтралізація їх негативного впливу.

Феномен об'єктивного характеру існування економічної безпеки міста, тобто незалежно від того, приділено увагу цій проблемі на рівні державних або місцевих органів влади чи ні, підкреслюється у наукових працях Романовської Ю. А., Руденко В. С. [3]–[5], [13], [14]. Об'єктивність існування феномена економічної безпеки міста, яку доцільно представляти як систему, надає можливість досліджувати її характерні риси, склад та чинники, які на неї впливають. Система економічної безпеки міста є комплексною динамічною системою і складається із окремих підсистем. Вивчення наукових праць, які стосуються складу системи економічної безпеки на мезорівні (а систему економічної безпеки міста можна віднести до мезорівня за

аналогією окремого регіону або ОТГ) показало відсутність єдиного методичного підходу авторів щодо виділення складових або підсистем в системі економічної безпеки міста. У науковій праці Бондаревської О. М. на мезорівні (регіональному) виділено наступні складові економічної безпеки: мезоекономічна, виробнича, інвестиційно-інноваційна, фінансова, зовнішньоекономічна, соціальна, демографічна [15]. У науковій праці Петренко Н. О. та Поліщук О. А. також на мезорівні (регіональному) виділено наступні сектори економічної безпеки: економічний, соціальний, соціально-політичний, фінансовий, інституційно-управлінський, зовнішньоекономічний та валютно-фінансовий [16]. У науковій праці Рудніченко Є., Гавловської Н., Олексієнко О., Карабаєва В. на рівні міста виділено наступні складові економічної безпеки: екологічна, фінансова, кадрова, політико-правова, інтелектуальна, силова, інформаційна, техніко-технологічна [17]. Зробивши узагальнюючий аналіз складових, які виділяють рівні автори на мезорівні доцільно виокремити наступні спільні складові, які виділені більшістю авторів: фінансова, виробнича, соціальна, інформаційна, екологічна, продовольча. Враховуючи складність внутрішніх та зовнішніх зв'язків кожної складової доцільно вважати кожну складову окремою підсистемою. Сутнісний склад системи економічної безпеки міста полягає у тісній взаємодії всіх її підсистем, що має синергетичний вплив на кінцевий результат, на рівень економічної безпеки. На кожну виділену підсистему економічної безпеки міста впливає багато різних чинників, вплив яких має як позитивний так і негативний характер. Доцільно виділити чинники, які мають негативний вплив на систему економічної безпеки міста та її підсистеми у вигляді загроз (табл. 1).

Таблиця 1

Чинники, які мають негативний вплив на систему економічної безпеки міста та її підсистеми у вигляді загроз

Складові системи економічної безпеки міста	Характеристика загрози	Характеристика негативного впливу загрози та можливих негативних наслідків
Фінансова	Нестача фінансових ресурсів.	Недофінансування муніципальних програм та уповільнення темпів розвитку міста.
Виробнича	Відставання техніко-технологічного рівня виробництва від світового рівня.	Виробництво продукції, яка не є конкурентоспроможною на зовнішніх ринках, зниження обсягів експорту, недоотримання валютної виручки.
Соціальна	Посилення негативних демографічних тенденцій.	Дефіцит робочої сили в місті. Збільшення виплат Пенсійного фонду у зв'язку із зростанням чисельності пенсіонерів.
Інформаційна	Уповільнення темпів застосування цифрових технологій в різних сферах економіки.	Відставання світового рівня цифрових комунікацій.
Екологічна	Накопичення промислових та побутових відходів на території міста.	Забруднення атмосферного повітря, води та навколишнього середовища накопиченими промисловими та побутовими відходами, що може привести до підвищення захворюваності населення та втрати працездатності.
Продовольча	Нестача продуктів харчування.	Зниження працездатності мешканців міста, зростання захворювань та смертності.

Джерело: авторська розробка

Окрім виділених загроз, реалізація яких може спричинити негативний вплив як на рівень економічної безпеки міста, так і на рівень національної безпеки країни, доцільно наголосити на тому, що війна значно підсилює всі ідентифіковані загрози та додає нових: можливість руйнування інфраструктури міста та загибелі або поранення людей внаслідок обстрілів, посилення міграції населення, уповільнення темпів виробництва товарів та послуг, нестача ресурсів, у тому числі енергетичних. Негативний вплив війни на навколишнє середовище та поточної екологічної ситуації, яка пов'язана із викидами неочищеного повітря в атмосферу та забрудненої води у природні річки та водойми, викликає екологічну кризову ситуацію у багатьох містах України. Значний обсяг накопичених на території України промислових і побутових відходів протягом багатьох років вже сформували негативну екологічну ситуацію в містах України. І цей загрозливий екологічний стан ще погіршився внаслідок війни. За дослідженнями, проведеними Національним інститутом стратегічних досліджень, експертним шляхом було визначено та оцінено 50 загроз економічній безпеці України в період війни [18]. Найбільш вразливою до загроз в період війни вчені визначили соціальну складову економічної безпеки.

Сталий розвиток міст надає можливість людині отримати більш комфортні умови проживання та роботи, підвищити рівень добробуту та забезпечити гідне життя при умові рівних можливостей щодо отримання освітніх, медичних та соціальних послуг. Сталий розвиток міст базується на людино центричному підході. Сталий розвиток міста забезпечується взаємодією багатьох факторів. Доцільно виділити найбільш вагомні, на погляд авторів, фактори забезпечення сталого розвитку міста на засадах економічної безпеки (табл. 2).

Таблиця 2

**Фактори забезпечення сталого розвитку міст
України на засадах економічної безпеки**

Назва групи факторів	Сутність факторів
Макроекономічні	Стабільність економічного стану в країні та нормативно-законодавчої бази. Відсутність корупції та зовнішніх бар'єрів.
Інституційні	Прозорість у діяльності місцевої влади, відсутність корупції. Реагування влади на запити населення міста. Розвиток громадської активності та залучення громадян до прийняття рішень на місцевому рівні. Конкурентний доступ до місцевих ресурсів. Розвиток місцевих медіа-комунікацій.
Економічні	Формування позитивних умов для розвитку середнього та малого бізнесу в місті. Формування позитивного інвестиційного іміджу міста з метою підвищення інвестиційно-інноваційна привабливості міста. Запровадження економічних механізмів стимулювання розвитку міста. Наявність робочих міст та можливість отримати роботу для мешканців міста, рівень доходів мешканців міста. Позитивна динаміка обсягів реалізації товарів та послуг та обсягів зовнішньоекономічної торгівлі товарами та послугами.
Соціальні	Демографічна ситуація в місті (міграція населення, зміни у кількісному складі населення, старіння населення тощо). Можливість отримати роботу в місті або відкрити власний бізнес. Розвинута транспортна та побутово-комунальна інфраструктури у місті. Можливість отримати освітні, медичні та інші послуги для населення. Забезпечення безпеки життя мешканців міста, декриміналізація міста. Доступність комунікацій та зв'язку, діджиталізація адміністративних та інших послуг.

Назва групи факторів	Сутність факторів
Екологічні	Енергоефективність виробництв та житлового сектору міста. Дотримання екологічних норм по збереженню навколишнього середовища промисловим та житлово-комунальним секторами економіки міста. Розвиток екологічного урбанізму в місті. Модернізація системи поводження з відходами у місті у відповідності до вимог збереження навколишнього середовища на рівні європейських стандартів.
Інформаційні	Налагоджені канали комунікацій населення з місцевою владою та навпаки у тому числі цифрової комунікації. Швидке оповіщення населення про можливу небезпеку. Доступність та своєчасність отримання інформації для населення міста.

Джерело: авторська розробка

В працях вчених соціальна складова визначена як найбільш вагома складова для забезпечення сталого розвитку міст в контексті забезпечення економічної безпеки [13] – [18]. В Україні місто Київ є єдиним глобальним містом країни та найбільшим містом країни. В умовах реформи децентралізації, яка триває в країні з 2014 р, доцільно проаналізувати видатки бюджету міста Києва на соціальні потреби: освіту, медичні послуги, соціальне забезпечення та соціальний захист (табл. 3, рис. 3).

Таблиця 3

Динаміка видатків бюджету міста Києва на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення за 2018–2022 рр.

Найменування показника, одиниці виміру	Фактичні дані 2018	Фактичні дані 2019	Фактичні дані 2020	Фактичні дані 2021	Фактичні дані 2022
Загальний обсяг видатків у бюджеті міста Києва, млн. грн.	79968,4	96271,6	101321,1	123127,8	114883,4
Видатки на освіту, млн. грн.	16275,6	18429,6	20450,2	27312,3	21477,7
Питома вага видатків на освіту у загальних видатках у бюджеті міста Києва, %	20,35	19,14	20,18	22,18	18,69
Видатки на охорону здоров'я, млн. грн.	13277,2	15683,2	19697,3	25961,4	20042,0
Питома вага видатків на охорону здоров'я у загальних видатках у бюджеті міста Києва, %	16,60	16,29	19,44	21,08	17,44
Обсяг видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення у бюджеті міста Києва, млн. грн.	9059,2	8320,8	4266,9	5116,4	1166,9
Питома вага видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення у загальних видатках у бюджеті міста Києва, %	11,32	8,64	4,21	4,15	1,01

Джерело: складено авторами за даними Департаменту економіки та інвестицій виконавчого органу Київської міської ради [19]

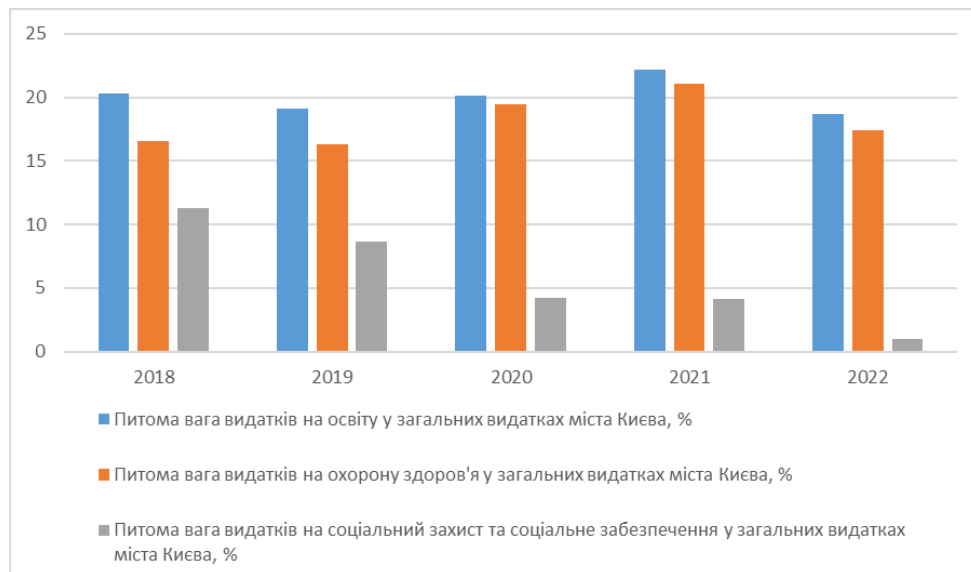

Рис. 3. Динаміка питомої ваги витратів на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення у загальних видатках міста Києва за період 2018–2022 рр., %

Джерело: складено авторами за даними Департаменту економіки та інвестицій виконавчого органу Київської міської ради [19]

За результатами проведеного дослідження динаміки статистичних даних щодо питомої ваги витратів на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення у загальних видатках міста Києва за період 2018–2022 рр. можна зробити наступні висновки. У період 2018–2021 рр. питома вага витратів на освіту і охорону здоров'я мала тенденції до зростання, а питома вага витратів на соціальне забезпечення та соціальний захист, навпаки, мала тенденцію до скорочення. За цей період часу питома вага витратів на освіту зросла на 1,83 %, на охорону здоров'я — зросла на 4,48 %, на соціальний захист та соціальне забезпечення — зменшилась на 7,17 %. У 2022 р. питома вага всіх соціальних витратів з бюджету міста Києва зменшилась: на освіту — на 3,49 %, на охорону здоров'я — на 3,64 %, на соціальний захист та соціальне забезпечення — на 3,14 %. Для забезпечення сталого розвитку міста соціальній складовій потрібно приділити більше уваги, особливо у виділенні фінансових ресурсів.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Україна є урбанізованою країною: за 20-річний період 2003–2021 рр. питома вага міського населення України зросла на 2,4 % і склала у 2021 р. 69,8 %. В Україні спостерігається тенденція зростання чисельності мешканців міст, населення яких складає більше 1 млн. осіб. Прискорення темпів урбанізації пришвидшує розвиток міст, сприяє збільшенню територіальній площі міських агломерацій, концентрує значну кількість населення країни в містах, проте і викликає багато проблем, які потребують розв'язання: погіршення екологічного стану міст, вирішення транспортних та інших інфраструктурних проблем, підвищення вимог мешканців міста до комфортності проживання та забезпечення достатнього рівня безпеки в містах. В межах виділених складових економічної безпеки міста: фінансової, виробничої, соціальної, інформаційної, екологічної, продовольчої визначені загрози для сталого розвитку міст України в контексті економічної безпеки в умовах післявоєнного відродження. Зроблено висновок, що війна в Україні негативно впливає на сталий розвиток міст, значно

підсилює всі ідентифіковані загрози та додає нових: руйнування інфраструктури міста та загибелі або поранення людей внаслідок обстрілів, посилення міграції населення, уповільнення темпів виробництва товарів та послуг, нестача ресурсів, у тому числі енергетичних. Ідентифікацію проблем, які можуть у подальшому перетворитися на загрози та ризики доцільно проводити за виділеними факторами забезпечення сталого розвитку міст на засадах економічної безпеки. Для міст України було виділені наступні фактори: макроекономічні, інституційні, економічні, соціальні, екологічні, інформаційні та визначено їх склад. У працях вчених найбільш вагомою складовою для сталого розвитку міста визначено соціальну складову. За проведеними дослідженнями видатків з бюджету міста Києва за 2018–2022 рр. на соціальні потреби, зроблено висновок, щодо зростання видатків у період 2018–2021 рр. на освіту на 1,83 %, на охорону здоров'я на 4,48 % та зменшення видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення на 7,17 %. У 2022 р. питома вага всіх соціальних видатків з бюджету міста Києва зменшилась: на освіту — на 3,49 %, на охорону здоров'я — на 3,64 %, на соціальний захист та соціальне забезпечення — на 3,14 %. Сталий розвиток міст потребує достатнього фінансового забезпечення, особливо соціальна його складова. Збільшення обсягів фінансування розвитку міст України доцільно здійснити у період післявоєнного відродження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жукова Н.В. Фактори забезпечення сталого розвитку малих міст у системі економічної безпеки держави. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2017. № 26. С. 21 – 26.
2. Птащенко О.В. Система соціальної безпеки міста в умовах цифрової трансформації. *Вісник східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*, вип. 4 (280), 2023, с. 74-79.
3. Романовська Ю.А. Соціально-економічна безпека міста: аналіз характерних рис. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. №4 (64). С. 182 – 192.
4. Романовська Ю.А. Місто як об'єкт соціально-економічної безпеки. *Проблеми економіки*. 2019. № 3(41). С.171 – 177.
5. Романовська Ю.А. Місто як урбогеосистема: структура та особливості. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 116–122.
6. Коваленко А.О. Урбанізація і стратегічне планування сталого розвитку міст. *Економічний вісник*. 2017. №4. С. 67 – 77.
7. Дем'янюк А.В. Сучасні підходи до забезпечення сталого розвитку територій в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 1083 – 1087.
8. Корченкова О.О. Новітні підходи у сфері управління сталим розвитком великих міст. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 7. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/7_2021/74.pdf
9. Аверкіна М.Ф., Вальчук В.В. Забезпечення соціально-економічного розвитку міст. *Ефективна економіка*. 2019. № 4. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2019/3.pdf
10. Лойко В.В., Жукова Ю.М., Сундук А.М., Швець П.А. Глобальні урбаністичні тенденції розвитку міст як окремих соціально-економічних систем. *Економіка та держава*. 2021. № 9. С. 10 – 18.
11. Cities-states of Europe. URL: <https://bigthink.com/strange-maps/the-city-states-of-europe>
12. Official site of the World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org/home.aspx>
13. Руденко В.С. Соціальна підсистема в системі економічної безпеки: характерні особливості та взаємозалежність понять в площині суспільно-економічного розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3192/3115>
14. Руденко В.С. Демографічна криза, як ключова загроза соціальній безпеці регіону: сучасний стан, причини, тенденції та шляхи покращення ситуації. *Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія: економіка, управління, безпека, технології*. 2023. Том 2. № 2. URL: <https://man.org.ua/nv/index.php/about/article/view/50>.
15. Бондаревська О.М. Економічна безпека регіонів у системі економічної безпеки держави. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: економіка та менеджмент*. 2017. Вип 24 (2). С. 54-57.
16. Петренко Н.О., Поліщук О.А. Формування економічної безпеки регіону: теоретико-методологічний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 21-22. С. 112-118.

17. Рудніченко Є., Гавловська Н., Олексієнко О., Карабаєв В. Економічна безпека міста та суб'єктів господарювання: взаємозв'язок та взаємозалежність. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія Економічні науки*. 2022. № 6. Том 1. С. 213 – 218.

18. Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/aktualni-vyklyky-ta-zahrozy-ekonomichniy-bezpetsi-ukrayiny-v>

19. Веб-сайт Департаменту економіки та інвестицій виконавчого органу Київської міської ради (КМДА). Київ. Річні звіти. Фінансова інформація. URL: <https://dei.kyivcity.gov.ua/content/richnyy-zvit-mkyieva.html>

Valeriia Loiko

Doctor of Science (Economics), Professor
Boris Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-3248-1585
e-mail: v.loiko@kubg.edu.ua

Taras Verbniak

recipient of the degree of Doctor of Philosophy of the ONP “Economics”
Boris Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0009-0007-9591-1032
e-mail: t.verbniak.asp@kubg.edu.ua

FACTORS ENSURING THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF CITIES IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF ECONOMIC SECURITY IN THE CONDITIONS OF POST-WAR REVIVAL

Abstract. The article is devoted to the study of the factors of ensuring the sustainable development of Ukrainian cities in the context of economic security in the conditions of post-war revival. Based on the results of the analysis, it was established that over the 20-year period 2003–2021, the share of the urban population of Ukraine increased by 2.4 % and amounted to 69.8 % in 2021, and according to 2022, 56.60 % of the urban population of Ukraine lives in cities with a population of less than 1 million people and 14.32 % of the urban population lives in cities with a population of more than 1 million people. Since 2022, Ukraine has observed a trend of population growth in cities with a population of more than 1 million people. The following components of the city’s economic security system are highlighted: financial, industrial, social, informational, ecological, food. The factors that have a negative impact on the economic security system of the city and its subsystems in the form of threats have been established, and it is substantiated that the war significantly increases all identified threats and adds new ones: the possibility of destruction of the city’s infrastructure and the death or injury of people as a result of shelling, increased population migration, slowing down production of goods and services, lack of resources, including energy. It was determined that the sustainable development of cities provides an opportunity for people to get more comfortable living and working conditions. The following groups of factors ensuring the sustainable development of Ukrainian cities on the basis of economic security are highlighted: macroeconomic, institutional, economic, social, ecological, information and their composition. According to the results of the study of the dynamics of statistical data on expenditures of the budget of the city of Kyiv, for the period 2018–2021, an increase in the specific weight of expenditures on education by 1.83 %, on health care by 4.48 %, on social protection and social security, a decrease by 7.17 %. In 2022, the share of all social expenditures from the Kyiv city budget decreased: on education by 3.49 %, on health care by 3.64 %, on social protection and social security by 3.14 %.

Keywords: urbanization; city economy; sustainable development; economic security; post-war revival of Ukrainian cities; factors; budget expenditures.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Zhukova, N.V. (2017). Factors ensuring the sustainable development of small towns in the system of economic security of the state. *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment*, vol. 26, pp. 21-26.
2. Ptashchenko, O.V. (2023). The social security system of the city in the conditions of digital transformation. *Visnyk shhidnoukrains'koho natsional'noho universytetu im. V. Dalia*, vol. 4 (280), pp. 74-79.
3. Romanovska, Yu.A.(2021). Socio-economic security of the city: analysis of characteristic features. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, vol. 4 (64), pp. 182 - 192.
4. Romanovska, Yu.A. (2019). The city as an object of social and economic security. *Problemy ekonomiky*, vol. 3(41), pp. 171 - 177.
5. Romanovska, Yu.A. (2020). The city as an urbogeosystem: structure and features. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 5, pp. 116–122.
6. Kovalenko, A.O. (2017). Urbanization and strategic planning of sustainable development of cities. *Ekonomichnyj visnyk*, vol. 4, pp. 67 - 77.
7. Demyaniuk, A.V. (2017). Modern approaches to ensuring sustainable development of territories in Ukraine. *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 13, pp. 1083 – 1087.

8. Korchenkova, O.O. (2021). The latest approaches in the field of management of sustainable development of large cities. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, vol. 7. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/74.pdf
9. Averkina, M.F. & Valchuk, V.V. (2019). Ensuring socio-economic development of cities. *Efektivna ekonomika*, vol. 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/3.pdf
10. Loiko, V.V., Zhukova, Yu.M., Sunduk, A.M. & Shvets, P.A. (2021). Global urban development trends of cities as separate socio-economic systems. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 9, pp. 10-18.
11. Cities-states of Europe. URL: <https://bigthink.com/strange-maps/the-city-states-of-europe>
12. Official site of the World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org/home.aspx>
13. Rudenko, V.S. (2023). Social subsystem in the system of economic security: characteristic features and interdependence of concepts in the plane of socio-economic development. *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 57. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3192/3115>
14. Rudenko, V.S. (2023). Demographic crisis as a key threat to social security of the region: current state, causes, trends and ways to improve the situation. *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoi asotsiatsii naukovtsiv. Serii: ekonomika, upravlinnia, bezpeka, tekhnolohii*, vol. 2. No. 2. URL: <https://man.org.ua/nv/index.php/about/article/view/50>
15. Bondarevska, O.M. (2017). Economic security of regions in the system of economic security of the state. *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: ekonomika ta menedzhment*, vol. 24 (2), pp. 54-57.
16. Petrenko, N.O. & Polishchuk, O.A. (2020). Formation of economic security of the region: theoretical and methodological aspect. *Investytsij: praktyka ta dosvid*, vol. 21-22, pp. 112-118.
17. Rudnichenko, E., Havlovska, N., Oleksienko, O. & Karabaev, V. (2022). Economic security of the city and business entities: relationship and interdependence. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Serii Ekonomichni nauky*, No. 6, vol. 1, pp. 213-218.
18. Actual challenges and threats to the economic security of Ukraine in the conditions of martial law. National Institute of Strategic Studies. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/aktualni-vyklyky-ta-zahrozy-ekonomichniy-bezpetsi-ukrayiny-v>
19. Website of the Department of Economy and Investments of the executive body of the Kyiv City Council (KMDA). Kyiv. Annual reports. Financial information. URL: <https://dei.kyivcity.gov.ua/content/richnyy-zvit-mkyieva.html>

Стаття надійшла до редакції 03.06.24

Рецензовано 13.06.24

Опубліковано 28.06.2024 р.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.